

забезпечення рівноваги між потребами окремої людини та суспільства в цілому, на нашу думку, повинен виступати екологічний маркетинг.

Література

1. **Экология и экономика** природопользования: Учебник/ Гирусов Э. В., Бобылев С. Н., Новоселов А. Л., Чепурных Н. В.; под ред. Гирусова Э. В. – М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998.

2. **Шевчук В. Я., Саталкін Ю. М., Навродський М. М.** Модернізація виробництва: системно-екологічний підхід. – К.: СИМБОЛ-Т, 1997.

УДК 630.3.338

Доц. Р.Я. Кіндрат – УкрДЛТУ

СУТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підкреслено значення раціонального використання виробничих ресурсів підприємства. Визначено їх суть та дано комплексну класифікацію всіх виробничих ресурсів промислових підприємств.

Ключові слова: виробничі ресурси, підприємство, фонди.

Doc. R.Ya. Kindrat – USUFWT

The industrial enterprises operations resources essence and classification

The meaning of enterprise operations resources rational using is emphases in the article. Industrial enterprise operations resources complex classification has been done and the essence of these resources was identified.

Key words: industrial resources, an enterprise, stocks.

Для здійснення виробничо-господарської діяльності кожне підприємство повинно мати певні ресурси, які належать йому на правах власності або володіння. Різноманітність ресурсів, які використовуються в процесі виробництва, в економічній літературі називають елементами виробництва. Це засоби праці, предмети праці та персонал працівників. Засоби праці та предмети праці ще називають засобами виробництва, вартісна форма яких іменується виробничими фондами.

Тому названі нижче елементи виробництва можна відповідно класифікувати як основні виробничі фонди, матеріальні ресурси та трудові ресурси. Крім цього, для здійснення виробничо-господарської діяльності необхідна наявність фінансових ресурсів, а також нематеріальних ресурсів.

Всі ресурси (за винятком персоналу працівників), якими володіє підприємство, називаються активами. Активи являють собою економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються у господарській діяльності [1, ст. 259].

Необхідно зазначити, що в процесі господарювання виробничі ресурси входять під різними назвами. Навіть для невеликого виробництва перелік цих ресурсів становить декілька тисяч назв. Тому необхідне їх наукове групування. Таке групування повинно бути єдиним за окремими ознаками для усіх галузей народного господарства та для окремих галузей.

На наш погляд, загальна класифікація всіх виробничих ресурсів дозволяє згрупувати їх на таких п'ять груп:

- трудові ресурси (персонал підприємства);
- основні виробничі фонди (основний капітал);
- матеріальні ресурси (оборотний капітал);
- фінансові ресурси та грошові кошти;
- нематеріальні ресурси та активи.

Найбільш важливим елементом продуктивних сил і головним джерелом розвитку економіки є люди, тобто їхня майстерність, освіта і підготовка. Існує безпосередня залежність конкурентоспроможності економіки і рівня добробуту населення від якості трудового потенціалу персоналу підприємств та організацій.

Для характеристики трудових ресурсів використовують термін – персонал підприємства, тобто сукупність постійних працівників, що отримали необхідну професійну підготовку та мають досвід практичної діяльності. Згідно з характером функцій, що виконуються, персонал підприємства поділяється на чотири категорії: керівники, спеціалісти, службовці та робітники.

Персонал підприємства формується та змінюється під впливом внутрішніх (характер продукції, технологія та організація виробництва) і зовнішніх (демографічні процеси, характер ринку праці тощо) чинників. Вони зумовлюють кількісні та якісні параметри трудових ресурсів.

Виготовлення продукції на підприємстві здійснюється в процесі взаємодії праці персоналу працівників та певних засобів виробництва. Засоби виробництва за своїм матеріально-речовим складом становлять виробничі фонди підприємства, які відповідно поділяють на основні та оборотні. Складовим частинам виробничих фондів властиві певні характерні ознаки, за якими можна розрізняти основні виробничі фонди та оборотні фонди. Основні виробничі фонди (основний капітал) – це засоби праці, які мають вартість і функціонують у виробництві тривалий час у своїй незмінній споживній формі, а їхня вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється, частинами в міру їх спрацювання.

Всі основні виробничі фонди за ознакою подібності їхнього функціонального призначення та натурально-речового складу поділяють на: будівлі, споруди, передавальні пристрої, машини і устаткування, транспортні засоби, господарський інвентар, інструмент, виробничий інвентар та інші основні фонди.

Оборотні фонди – це та частина виробничих фондів у вигляді певної сукупності предметів праці, елементи яких цілком споживаються у кожному виробничому циклі, змінюють або повністю втрачають натуральну форму і переносять всю свою вартість на вартість продукції, що виробляється. У практиці планування та обліку господарської діяльності до складу оборотних фондів включають виробничі запаси, незавершене виробництво та напівфабрикати власного виготовлення, витрати майбутніх періодів.

Матеріальні ресурси являють собою ту частину оборотних фондів, яку іменують виробничими запасами. До них належать запаси сировини, основ-

них і допоміжних матеріалів, купованих напівфабрикатів, палива, тари, запасних частин для ремонту, малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Для здійснення виробничо-господарської діяльності, збалансування доходів і витрат підприємству необхідні відповідні фінансові ресурси.

Під фінансовими ресурсами необхідно розуміти грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств, а саме грошові фонди та грошові кошти, які використовуються в не фондовій формі [2, ст. 9].

До грошових фондів належать: статутний фонд, амортизаційний фонд, фонди економічного стимулювання, резервний фонд та інші. Кошти підприємства використовуються не тільки у фондовій формі.

Необхідною умовою успішного функціонування будь-якого підприємства в ринковій економіці є ефективне використання його власних нематеріальних ресурсів.

Нематеріальні ресурси – це активи підприємства, які не мають речової форми, але беруть участь у виробничій діяльності. Це в основному об'єкти інтелектуальної власності, а саме:

- об'єкти промислової власності – винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки та інші;
- об'єкти, що охороняються авторським правом – твори, комп'ютерні програми, бази даних, топології інтегральних мікросхем, схем та інші;
- інші нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності – раціоналізаторські пропозиції, "ноу-хау", комерційні таємниці.

Раціональне використання названих ресурсів вимагає відповідного управління ними, тобто здійснення відповідних управлінських функцій. А це, в свою чергу, передбачало проведення комплексної класифікації виробничих ресурсів.

Література

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т.1, 2. – К.: Ника-Цент, 1999. – 512 с.
2. **Фінанси** підприємств. Підручник/ Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 1999. – 384 с.

УДК 341.24

Доц. Л.І. Максимів, канд. екон. наук – УкрДЛТУ

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ДОКТРИНА ТА ЇЇ РІЛЬ У РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Розглядаються передумови та обґрунтовується необхідність формування національної екологічної доктрини України.

Doc. L.I. Maksymiv – USUFWT

National ecological doctrine and their role in security of ecological safety of Ukraine

Precondition and necessity of national ecological doctrine forming have been researched and proved.

Перехід до сталого розвитку згідно з "Порядком денним на XXI століття" (скорочено – "Агента-21"), прийнятому на Глобальному Форумі Ріо-92 більш, ніж 170 країнами, серед яких – Україна, вимагає формування та впровадження відповідних принципів діяльності з метою запобігання погіршанню стану навколишнього середовища і поступового, крок за кроком, його покращання, а також сталого використання природних ресурсів. Для цього необхідно насамперед інтегрувати екологічні аспекти в усі політичні сфери. Агенда-21 закликала уряди всіх країн розробити власні плани щодо політики у сільському господарстві, боротьби з бідністю, народонаселення, торгівлі та довкілля, політики у сфері відходів, хімікатів, клімату й енергії, а також до фінансової та технологічної співпраці промислових країн з країнами, що розвиваються [1, ст. 24].

Участь України як незалежної держави у цьому представницькому форумі вимагає розробки і прийняття основоположного документа, що визначав би екологічну політику країни, її мету, напрямки, завдання та принципи на довгостроковий період. Цей документ, на думку директора Інституту сталого розвитку С.В. Семенця, мав би поєднувати у собі завдання поточних трансформацій економіки у напрямку ринкових засад та одночасно заклав би підвалини принципово нової моделі розвитку економіки і суспільства. Такий підхід був би українською версією розв'язання завдань, поставлених у Ріо, з урахуванням специфіки історичного моменту, який переживає Україна [2, ст. 7].

Це сприяло б також вирішенню на національному, регіональному та об'єктному рівнях питань екологічної безпеки й охорони навколишнього середовища як запоруки економічної безпеки країни, про що говориться у Посланні Президента України до Верховної Ради України 2002 р. [3, ст. 12].

Наявність в Україні серйозних проблем, які характеризують екологічну ситуацію в Україні як кризову і таку, що за окремими ознаками наближається до рівня глобальної екологічної катастрофи, визнано на найвищому державному рівні [4, ст. 249]. Ряд причин, що зумовили кризову екологічну ситуацію в Україні, бере відлік ще з тих часів, коли Україна входила до складу Радянського Союзу. Так, основною причиною наближення до глобальної екологічної катастрофи визнана Чорнобильська катастрофа з її довгочасними медико-біологічними, економічними та соціальними наслідками, яка мала місце ще у 1986 р, тобто до проголошення незалежності України.

Нинішня екологічна криза в Україні формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного потенціалу, структурні деформації народного господарства, за яких перевага надавалася розвитку сировинно-видобувних, найбільш еколого небезпечних галузей промисловості за відсутності ефективно діючих адміністративних та економічних механізмів природокористування та без урахування вимог охорони навколишнього середовища. Реалізація природно-ресурсного потенціалу можлива тільки за умови кардинальної зміни підходу до власного розвитку і більш активного інтегрування у вирішення глобальних проблем.